

**Μακεδονικός Αγώνας και επέτειος θανάτου του
Παύλου Μελά (13/10). Λόγος στη μνήμη του.**
του Κώστα Καραϊσκού.

Η μεγάλη Ελληνική Επανάσταση, που είχε τεράστιο αντίκτυπο και σημασία παγκοσμίως, άρχισε το 1821 και πρακτικά τελείωσε έναν αιώνα μετά, το 1922 με την Μικρασιατική Καταστροφή. Συχνά όταν αναφερόμαστε στην απελευθέρωση των Ελλήνων από τον τουρκικό ζυγό, μένουμε στο 1830, στην ίδρυση δηλαδή του νεοελληνικού κράτους, υπό την κηδεμονία των ξένων δυνάμεων.

Όμως τι γινόταν με τα εκατομμύρια των Ελλήνων που έμειναν έξω από εκείνο το φτωχό κρατίδιο, τι γινόταν στη Μακεδονία, στην Ήπειρο, στη Θράκη, στην Ιωνία, στον Πόντο, στην Κύπρο, στην Κρήτη, στα άλλα νησιά; Ο Μακεδονικός Αγώνας ήταν η ένδοξη εκείνη σελίδα της ιστορίας μας, όπου ο ελληνισμός κάτω από την οθωμανική κρατική κυριαρχία αντιμετώπισε τον βουλγαρικό επεκτατισμό, κατάφερε να επικρατήσει και να ετοιμάσει την ώρα της απελευθέρωσης από τον ελληνικό Στρατό. Στην αρχή αγωνίστηκαν οι ντόπιοι Έλληνες, μόνοι τους για χρόνια, κυρίως με τη στήριξη της Εκκλησίας και απλών ανθρώπων που πάλεψαν ηρωικά, ενώ από ένα σημείο και πέρα άρχισαν να φτάνουν εθελοντές από την Ελλάδα και να παίρνει ένοπλη μορφή η αντίσταση κατά των Βούλγαρων κομιτατζήδων.

Η βουλγαρική προσπάθεια κατά της Μακεδονίας ξεκίνησε με την απόσχιση της Εκκλησίας τους, τη λεγόμενη Εξαρχία, το 1870. Άρχισε ένας πόλεμος προπαγάνδας, πιέσεων αλλά και ωμής βίας, προκειμένου να γράφονται οι κάτοικοι της οθωμανικής ακόμη Μακεδονίας σε βουλγάρικα σχολεία και να καλούν Βούλγαρους ιερείς. Αντιστάθηκαν σ' αυτό όχι μόνο οι ελληνόφωνοι ή οι βλαχόφωνοι κάτοικοι της Μακεδονίας αλλά και πολλοί σλαβόφωνοι, οι λεγόμενοι «γραιοκόμοι» που έμεναν πιστοί στο Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Έτσι αυτό που παρουσιαζόταν ως αντίθεση θρησκευτικής μορφής ήταν στην πραγματικότητα εθνικής: όποιος πήγαινε με τους Εξαρχικούς γινόταν Βούλγαρος, ενώ Πατριαρχικοί ήταν οι Έλληνες. Δάσκαλοι και κληρικοί ηγήθηκαν της αντίστασης τις πρώτες δεκαετίες, περιορίζοντας την βουλγαρική προπαγάνδα και τρομοκρατία που ήρθε να προστεθεί στην καταπίεση των Οθωμανών. Κορυφαία μορφή του αγώνα αναδείχθηκε ο μητροπολίτης Καστοριάς Γερμανός Καραβαγγέλης, που κυκλοφορούσε – κι ενίοτε λειτουργούσε – με την πιστόλα κάτω από το ράσο ή πάνω στην Αγία Τράπεζα.

Κάποια στιγμή οι Βούλγαροι διαπίστωσαν ότι δεν μπορούσαν να επιβληθούν δίχως όπλα. Το 1893 ιδρύθηκε από τον Γκότσε Ντέλτσεφ και άλλους Βούλγαρους στη Θεσσαλονίκη η Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση (VMRO), υποτίθεται για την απελευθέρωση των χριστιανικών πληθυσμών της Μακεδονίας από τους Οθωμανούς οι οποίοι κατέρρεαν. Στο εσωτερικό της οργάνωσης αναπτύχθηκαν δύο τάσεις: οι ενωτικοί ήθελαν άμεση ένωση με τη Βουλγαρία, ενώ οι αυτονομιστές μιλούσαν για «μακεδονικό» κράτος, πάντα ενάντια στο ελληνικό στοιχείο της περιοχής. Μετά το 1895 αγρίεψαν οι συγκρούσεις και αναδείχθηκαν ηρωικές μακεδονικές μορφές σαν τον καπετάν Κώττα Χρήστου, τον καπετάν Λούκα, τον καπετάν Ζέρβα, τον Χρήστο Αργυράκο, τον Ηλία Κούνδουρο...

Το 1903 γίνεται στο Μοναστήρι (Μπίτολα) η λεγόμενη εξέγερση του Ίλιντεν, με σκοπό να φανεί στην Ευρώπη ότι οι Βούλγαροι ξεσηκώνονται κατά των Τούρκων για την απελευθέρωση της Μακεδονίας. Όμως σε 10 μέρες οι Τούρκοι καταπνίγουν την εξέγερση και ξεσπούν κυρίως σε βάρος των Ελληνόβλαχων κατοίκων της περιοχής που χτυπήθηκαν άγρια και από τους Βούλγαρους. Λίγες μέρες μετά έσβησε και η ταυτόχρονη εξέγερση των Βουλγάρων στην Στράντζα της Αδριανούπολης.

Η επίσημη Ελλάδα μέχρι τότε μόνο παρακολουθούσε, παρότι οι Έλληνες πατριώτες ζητούσαν επέμβαση υπέρ των μαχόμενων Μακεδόνων και οι εθελοντές μαχητές πλήθαιναν. Το 1904 πήγε μυστικά στη Μακεδονία, ως ζωέμπορος υποτίθεται, ο αξιωματικός του ελληνικού Στρατού και μέλος της ανώτερης κοινωνικής τάξης, Παύλος Μελάς. Ο θάνατός του στη Στάτισσα, στις 13 Οκτωβρίου 1904, τον ανέδειξε ως ήρωα και κινητοποίησε όλες τις εθνικές δυνάμεις, ντόπιες και μη. Ήταν το αίμα που πότισε το δέντρο της μακεδονικής ελευθερίας. Ακολούθησαν 6.000 εθελοντές που πολέμησαν μέχρι το 1908 στη Μακεδονία, οι μισοί από τους οποίους ήταν Κρητικοί – υπήρξαν επίσης πολλοί Μανιάτες αλλά και από άλλα μέρη της χώρας. Και οι δύο Γενικοί Αρχηγοί του Μακεδονικού Αγώνα, μετά τον Παύλο Μελά, ήταν Κρητικοί, ο Γεώργιος Κατεχάκης από το Ηράκλειο και ο Σφακιανός Γεώργιος Τσόντος. Αξίζει να θυμίσουμε εδώ ότι ακόμα η Κρήτη δεν ήταν καν μέρος του ελληνικού κράτους! Η μάχη στη βαλτολίμνη των Γιαννιτσών ήταν το διάσημο σκηνικό πολέμου των αντίπαλων ανταρτικών ομάδων, όπως το περιέγραψε η Πηνελόπη Δέλτα στα «Μυστικά του Βάλτου». Αυτές οι αντάρτικες ομάδες έλαβαν μέρος στους πολέμους που ακολούθησαν, τόσο στο ελληνικό στρατόπεδο όσο και οι αντίπαλες στο βουλγαρικό.

Κορυφαίας σημασίας ήταν η δράση Ελλήνων διπλωματών, όπως του Ίωνα Δραγούμη που ως διπλωμάτης στο Μοναστήρι οργάνωσε την Μακεδονική Άμυνα, με επιτροπές σε πόλεις και χωριά της Δυτικής Μακεδονίας, ή του Πρόξενου της Ελλάδος στη Θεσσαλονίκη, Λάμπρου Κορομηλά, ο οποίος συντόνιζε τις αντάρτικες ελληνικές ομάδες. Από τους κληρικούς, εκτός του Γερμανού Καραβαγγέλη, ξεχώρισε ο μητροπολίτης Δράμας Χρυσόστομος Καλαφάτης, που μαρτύρησε το 1922 στη Σμύρνη, ο εθνομάρτυρας Αιμιλιανός, μητροπολίτης Γρεβενών που θανατώθηκε βασανιστικά το 1910 κ.ά. Οι εκπαιδευτικοί σαν τις δολοφονημένες νεαρές δασκάλες Αικατερίνη Χατζηγεωργίου και Βελίκα Τράικου κράτησαν όρθιο το ελληνικό φρόνημα σε 1.000 περίπου σχολεία για 70.000 μαθητές.

Το 1908 η επανάσταση των Νεοτούρκων έδωσε αμνηστεία στους εμπόλεμους και υποσχέθηκε ισονομία και ισοπολιτεία για όλους, όμως σύντομα αποκαλύφθηκε η απάτη. Έπρεπε να μεσολαβήσουν δύο βαλκανικοί πόλεμοι και ένας παγκόσμιος για να απαλλαχθεί η Μακεδονία και από την τουρκική κυριαρχία και από την βουλγαρική επιβουλή, μάλιστα αυτή η τελευταία εκδηλώθηκε και πάλι κατά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο, με την βουλγαρική Κατοχή της Ανατολικής Μακεδονίας και Θρά-

κης. Το 1944 λοιπόν εξέλιπε ο κίνδυνος για τη Μακεδονία από την πλευρά των «ενωτικών» Βουλγάρων. Η απειλή των «αυτονομιστών», παρότι πολύ ασθενέστερη, έμελλε να επιβιώσει στα πλαίσια της Γιουγκοσλαβίας του Τίτο με κέντρο τα Σκόπια και να αναβιώσει το 1991 με την ανεξαρτητοποίηση της λεγόμενης «Δημοκρατίας της Μακεδονίας» ώς τις μέρες μας.

Κλείνουμε με το γνωστό «τιμούμε τη μνήμη των ηρώων που θυσιάστηκαν για την ελευθερία» κτλ.

Τι σημαίνει όμως αυτό; Ξέρουμε για ποιους μιλάμε, τι συνέβη και γιατί; Ή τα θεωρούμε όλα παρελθόν χωρίς νόημα στη σημερινή εποχή; Όποιος νόμιζε κάτι τέτοιο, μόλις πέρυσι στις Πρέσπες αποδείχθηκε ότι είναι πέρα για πέρα λάθος. Το παρελθόν καθορίζει ό,τι ζούμε σήμερα και το ξαναβρίσκουμε διαρκώς μπροστά μας. Τιμούμε λοιπόν τον Μακεδονικό Αγώνα όταν έχουμε την γνώση και την αρετή που διδάσκει το ελληνικό σχολείο, αυτό που στήριξε την κρίσιμη ώρα την μία και μοναδική ελληνική Μακεδονία!

Κώστας Καραϊσκος: Στή μνήμη τοῦ Παύλου Μελά ὁ σύντομος λόγος μου στό σχολεῖο μου προχθές γιά τόν Μακεδονικό Ἀγώνα

Πηγή : www.antibaro.gr/article